

l'era espai de recursos agroecològics

Memòria 2023

Amb més de 300 socis i sòcies, L'Era és una entitat que treballa en l'àmbit català per divulgar i avançar en aspectes relacionats amb la producció agrària ecològica, l'agroecologia i la biodiversitat cultivada. Ho fa a través de diferents projectes.

Alguns d'ells de manera sostinguda i continuada en el temps. Però també d'altres de puntuals, en col·laboració amb altres entitats o institucions públiques. En aquesta memòria us presentem de manera breu, la feina que hem fet durant el 2023.

esporus

l'era | esfera

 l'era | botiga

l'era | tertúlia

l'era | formació agrocultura

Segueix la nostra feina a les xarxes socials amb el perfil @associaciolera

Sumari

- Pàg. 3 Som associació
- Pàg. 4 Agrocultura
- Pàg. 6 Formació
- Pàg. 11 Tertúlia
- Pàg. 12 Esporus
- Pàg. 16 Comunalitat de Manresa
- Pàg. 18 Esfera
- Pàg. 23 Els comptes clars

Som associació

El que us presentem aquí és un resum de les activitats més destacades de l'any 2023. No hi són totes perquè durant l'any passat no vam parar i hi ha mil i una feines i feinetes que no han tingut espai en aquesta memòria. Però totes elles són importants perquè en conjunt fan que siguem una de les associacions amb més recorregut treballant en producció agrària ecològica, agroecologia i biodiversitat cultivada.

Qui ja ens coneix de fa temps i els que us heu associat a l'entitat sabeu que tenim projectes pilars que són el motor de l'entitat: la revista *Agrocultura*, el banc de llavors *Esporus*, l'oferta formativa anual, la tertúlia agroecològica i des de l'any passat també *Esfera*. Els trobareu explicats en les següents pàgines.

Amb aquest document volem que ens conegueu millor i aconseguir atraure el vostre interès per la feina que fem. De fet, no és una feina que faci *L'Era* sola, sinó enxarxada amb altres associacions i institucions públiques o privades amb qui hem teixit i estem teixint

vincles que enfortiran totes les parts.

Algunes són del país, d'altres d'una mica més enllà, i d'altres fins i tot de l'altra banda dels Pirineus. La força que ens dona el suport mutu es traspua en els projectes que ja tenim engegats i en les activitats puntuals que els farceixen.

Aquest any volem citar especialment la il·lusió que ens fa poder participar de l'Aliança Fulla Verda, una plataforma d'entitats que busca poder enfortir la producció agrària ecològica i aconseguir el reconeixement que es mereix per part del govern català.

També ha estat l'any de l'arrencada de la Xarxa Pagesa de l'Agricultura del Sòl Viu, una iniciativa emmarcada en el projecte d'*Esfera* i que busca la conscienciació, la divulgació i la formació sobre aspectes relacionats amb la fertilitat i l'autofertilitat de la terra. Aquí hi trobareu tota la informació.

Revista agrocultura

La revista dona veu a les persones que formen part del cercle de la producció ecològica i també a iniciatives, experiències i assajos que avancen cap a un model d'agricultura i ramaderia que no només vol cuidar el que encara tenim, sinó que vol regenerar tots els recursos i contribuir a una societat més igualitària.

Entrevistes, reportatges, articles tècnics, opinió, novetats... tot des d'una perspectiva rigorosa i d'anàlisi. Cada tres mesos a la bústia de casa i també en format digital a iquisc.cat.

I a més, participem del **Pòdcast de les revistes!** Escolta l'episodi 'L'embranchida de la tracció animal moderna', amb Bemat Torres.

“L’agroindústria no genera relleu agrari, genera persones treballant en empreses enormes totalment deslocalitzades.”

Entrevista a Neus Monllor. Núm. 91.

“Un concepte central de les conferències de Rudolf Steiner va ser individualitzar la granya” ‘Mentides i veritats sobre l’agricultura biodinàmica’. Núm. 92.

“L’activitat microbiana del sòl estimula el reciclatge de nutrients retinguts al sòl, la fixació biològica de nitrogen i la formació d’agregats estables.” ‘Regensòl: construcció de sistemes productius d’horta sense llaurada’. Núm. 93.

“La idea és mesurar si el possible efecte competitiu que poden tenir les cobertes pot ser compensat per un encoixinat orgànic” ‘Cobertes vegetals en vinyes de secà’. Núm. 94.

AGROcultura EN DADES

- ➔ A la venda en suport paper a associaciolera.org i en digital a quiosc.cat
- ➔ Periodicitat trimestral
- ➔ 40 pàgines a color
- ➔ 1.500 exemplars de tirada
- ➔ 94 números publicats
- ➔ Més de 1.200 exemplars tramesos per correu postal a persones subscriptores, sòcies, col·laboradores i a entitats afins.
- ➔ 718 subscriptors
- ➔ Articles consultables a agrocultura.org

I en català!

l'era | formació

La formació és un dels principals eixos d'actuació de l'associació L'Era. La nostra entitat s'ha especialitzat en cursos, tallers, jornades tècniques i visites relacionades amb l'agricultura i la ramaderia ecològica, l'agricultura regenerativa, l'autosuficiència i la biodiversitat cultivada.

És una feina que creiem imprescindible per assegurar-nos un futur millor, que pugui sostenir les següents generacions, preservant els recursos limitats del planeta.

14 cursos el
2023

Més de 150 hores
de formació

Més de 200
alumnes

Alguns dels cursos que hem preparat:

- Introducció a l'apicultura ecològica
- Disseny d'un bosc comestible
- Crià ecològica de cabres i ovelles
- Taller i tast de cuina, fom i assecador solar
- Introducció al mètode Jadam
- Poda de vinya Simonit
- Gestió del reg
- Gestió integrada de plagues en espais verds urbans
- Gestió d'aigües residuals
- Cultius mediterranis: olivera, ametller i vinya
- Poda natural d'olivera, ametller i fruiters
- Sabons artesans amb ingredients naturals

EL SUPORT DE L'ESCOLA AGRÀRIA DE MANRESA

La nostra associació té un lligam especial amb l'Escola Agrària de Manresa. No només perquè va sorgir de la inquietud del professorat i de persones col·laboradores que volien portar la seva feina un pas més enllà, sinó perquè hi manté un conveni que permet que faci ús de les seves instal·lacions.

És per això que les oficines de la nostra entitat es troben dins l'Escola Agrària de Manresa i les parcel·les de multiplicació de varietats locals del projecte Esporus estan a la finca experimental i demostrativa del mateix centre.

A més, algunes de les propostes formatives de l'associació s'encarriren a través de jornades tècniques sota el paraigua de l'Escola, que al mateix temps les inclou en el Pla Anual de Transferència Tecnològica del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. Aquesta possibilitat ens permet un pressupost més ampli que facilita la portada d'experts d'altres països que ens porten noves tendències en temes agronòmics.

Aquestes són les jornades que hem proposat i s'han dut a terme durant el 2023:

- Regeneració del sòl a través de la microbiologia
- Itinerari tècnic d'un agricultor en horta sobre sòl viu
- Assajos varietals i experimentals a can Poc Oli i visita de camp
- Crèdits de carboni i pagesia
- Gestió i maneig d'un viver de flor ornamental ecològica

ALTRES COL·LABORACIONS

La capacitat organitzativa i la solvència de la nostra associació, la fa una col·laboradora idònia per a aquelles institucions públiques i organismes privats que necessiten o volen oferir formació o activitats divulgatives relacionades amb la biodiversitat cultivada, la producció agrària ecològica, o tècniques afins com són l'agricultura del sòl viu, l'avaluació del sòl a partir de plantes bioindicadores o la poda natural.

En altres ocasions, és la nostra associació la que demana la col·laboració d'altres entitats per poder oferir una formació amb una major qualitat i perspectiva, ja sigui per poder portar sessions a camp, o per veure experiències que són referents.

Amb aquestes col·laboracions anem teixint una xarxa que ens fa a totes més fortes i més resilients.

Aquestes són algunes de les institucions que han confiat en nosaltres per a oferir formació:

- Diputació de Barcelona
- Museu de la Pagesia de Castellbisbal
- Fundació Egueiro
- Ajuntament de Lleida
- Associació de Producció Agrària Ecològica de Mallorca
- Escola de Pastors i pastores de Catalunya
- Escola d'Horticultura de Cabriels.

LA COL·LABORACIÓ AMB ELS CENTRES EDUCATIUS

Escoles i instituts fa anys que incorporen l'hort escolar com un projecte educatiu més que poden vincular amb les matèries que es donen en el currículum.

Aquest any hem estat participant de l'hort de l'Institut Lacetània, a Manresa, on hem fet un acompanyament dos cops al mes a l'alumnat dels Programes de Formació i Inserció.

Paral·lelament, també hem fet sessions de suport als horts de les escoles del Lluçanès, dins el projecte GraLla, impulsat pel Consorci del Lluçanès.

A més, 10 grups d'instituts del Bages han participat dels tallers d'energies renovables i del sòl i dels itineraris divulgatius que oferim a través del programa iPot del Centre de Recursos Pedagògics del Bages. Els tallers els realitzem sovint a la seu del mateix centre educatiu, mentre que els itineraris són passejades per la finca de l'Escola Agrària de Manresa seguint els tòtems interactius sobre agricultura ecològica i energies renovables.

Durant el 2023 hem col·laborat amb el Departament d'Educació en el seu programa Futura FP. Amb aquesta proposta, el Departament impulsa la millora i la innovació educativa en la formació professional. Des de la nostra entitat hem actuat com a responsables de la família agrària i indústria alimentària organitzant i dinamitzant dues formacions per al professorat d'aquests centres.

l'era | tertúlia

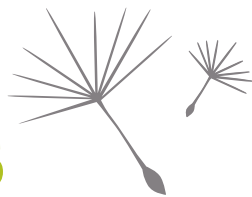
La Tertúlia agroecològica a L'Era és un espai per compartir experiències i inquietuds al voltant de l'hort, l'agricultura, la ramaderia i en general els sistemes alimentaris.

L'activitat es realitza en col·laboració amb la Fundació Parc de la Séquia de Manresa, que l'acull mensualment en una de les seves seus: la Casa de la Culla, una antiga masia ara integrada en el nucli urbà de la capital bagenca.

El 2023, la Tertúlia va integrar algunes de les activitats realitzades en el marc del projecte Comunalitats de Manresa (vegeu més endavant). I també va tenir ocasió de convidar persones expertes que van oferir el seu coneixement sobre els temes tractats: Alba Rojas, de l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central; Marina Seder, de l'AMAP Ile de France; Manel Martínez, de l'associació L'Era en van ser algunes.

esporus

Esporus és el banc de varietats locals agrícoles de l'Associació L'Era. Al llarg de la seva trajectòria de més de 20 anys, ha anat creixent, no només quant a varietats recollides, sinó també quant a volum de coneixement i divulgació per a fer llavors ecològiques de qualitat.

Hem rebut 18 visites de diferents col·lectius o grups educatius que han volgut conèixer la feina d'Esporus.

El nostre banc té recollides 353 varietats entre hortícoles, cereals, lleguminoses i flors, de 85 espècies diferents.

Gràcies a la col·laboració amb altres entitats, hem pogut desenvolupar o participar en tres assajos varietals.

Tenim 245 quilos de llavor en 1140 pots, conservats en les millors condicions per no perjudicar la germinació.

Hem organitzat sis jornades de voluntariat per compartir coneixements i agilitar la neteja i assecat de llavors.

Durant el 2023 s'han multiplicat 81 varietats i s'han produït 43 quilos de llavor nova.

EL SUPORT DEL VOLUNTARIAT

Cada estiu i tardor, el voluntariat que respon a la nostra crida ens ajuda en l'extracció de llavor dels fruits per tomar a omplir les reserves del banc.

Les estones que ens trobem per netejar les llavors són moments d'intercanvi de coneixements i experiències, un convivium llavoraire molt maco que ens fa repetir cada any.

Escaneja el codi qr i apunta't a les jornades de voluntariat a través del formulari que trobaràs al final de la pàgina web.

Un agraïment especial a les cases que cada any ens ajuden a multiplicar algunes de les varietats. Amb la seva col·laboració evitem els encreuaments i les pol·linitzacions no desitjades a camp, obtenim llavors de major qualitat, escampem les varietats pel país, contribuïm a la seva adaptació agroclimàtica i gaudim de la riquesa i el suport que suposa treballar en xarxa.

**Contacta
amb nosaltres
si vols ser finca
col·laboradora**

Qualsevol casa de pagès o horta de poble es pot proposar per col·laborar en la multiplicació de llavors. Sempre compten amb el suport d'una persona tècnica er poder-ho fer amb garanties. Aquestes són les cases que han participat el 2023:

- Puri Paredes, a Castell de l'Areny
- Joan Perera, a Figols
- Manel Martínez, al Pont de Vilomara
- Conxita Carreras, del Molí del Cassó, a Bagà
- Aleix Palau, a l'Espluga Calva
- L'Hort del Mercat de la Vall d'Hebron (Tarpuna)
- IES Ramon Turró i Darder, a Malgrat de Mar
- Hort de la cuina de Món Sant Benet, a Sant Fruitós de Bages

ELS ASSAJOS VARIETALS

Una de les funcions d'Esporus és dur a terme assajos varietals per ampliar el coneixement sobre les característiques que identifiquen cada una d'elles i la fa diferent de la resta. Habitualment, aquests assajos són complexes i costosos i es fan en col·laboració i el suport d'altres institucions.

El 2023 hem fet tres assajos pel Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural amb la direcció tècnica de la Fundació Miquel Agustí. En concret, hem estudiat i agafat informació fenotípica i agronòmica de:

- 38 varietats locals de tomàquet de penjar,
- 10 varietats de pèsol
- 5 varietats d'albergínia.

Totes aquestes varietats que s'han testat, formen part del Catàleg de Varietats Locals d'Interès Agrari de Catalunya, impulsat per la Generalitat de Catalunya, amb l'assessorament i suport tècnic de diverses entitats de conservació del país com la nostra. Resultats a partir del setembre de 2024 al nostre web.

Aquestes són les varietats de pèsol de l'assaig:

- Pèsol d'amanir
- Pèsol negre
- Pèsol negret
- Pèsol tirabec
- Pèsol del ganxo
- Pèsol garrofal
- Pèsol floreta
- Pèsol francès
- Pèsol de mig aspre
- Pèsol terrer

Aquestes són les varietats d'albergínies que hem estudiat:

- Albergínia rodona.
- Albergínia de metro.
- Albergínia bigarrada.
- Albergínia blanca.
- Albergínia llarga de Montornès del Vallès.

*Escaneja el codi qr
i consulta l'assaig
comparatiu de les
varietats d'enciam
d'Esporus*

A més, també hem dut a terme un assaig comparatiu de les varietats d'enciam conservades a Esporus. El cultiu de totes elles es va fer en dues finques: a can Poc Oli (Manresa) i a Vallterçana (Sant Llorenç Savall). En total es van sembrar 200 plàntules.

Les varietats comparades foren:

- Meravella.
- Carxofet.
- Tres ulls.
- Orella de ruc.

Vàrem fer també una varietat comercial de la casa Batlle, i la conclusió és que els enciams meravella, carxofet i tres ulls són tres enciams ideals per a cultivar en cicles de primavera, amb resultats molts cops millors que la varietat comercial. L'orella de ruc és clarament una varietat que s'ha de fer en cicle de tardor.

Vàrem descriure i avaluar trets de les fulles, els cabdells, els ports dels enciams i el seu calibre. També vam creure imprescindible avaluar la finestra de comercialització, en diverses sembrades, i la resistència a l'espigat.

Els resultats es van publicar a la revista *Agrocultura* i en un dossier consultable a la pàgina web de l'entitat.

Comunalitat #Manresa

Des de l'any 2022, la nostra entitat forma part de la Comunalitat de Manresa, un servei d'acompanyament i formació per a la dinamització i l'enfortiment del teixit comunitari local des dels seus àmbits econòmic i social. Es tracta de construir vincles, esdevenir un element cohesionador social i avançar cap a una societat més resiliència per encaixar els reptes actuals i de futur.

Des de l'associació L'Era ens ocupem de la línia que treballa la sobirania alimentària i en aquest sentit hem pogut incidir des de diferents línies, treballant de bracet amb altres entitats vinculades al teixit associatiu manresà:

- Dinamització de la Xarxa d'Horts Socials i Comunitaris de Manresa amb l'organització de nou activitats formatives i visites divulgatives cofinançades per la Diputació de Barcelona.
- Creació i acompanyament del grup de gestió comunal de terres de secà Entre Feixes.
- Participació en el desenvolupament del Pla d'Acció per a la Transició Agroecològica de Manresa promogut per l'Ajuntament de Manresa.
- Acompanyament en l'activitat formativa de Polivalència Agrària organitzada per Càritas.
- Organització d'activitats comunitàries relacionades amb la sobirania alimentària.

Les activitats formatives de la Xarxa d'Horts Socials i Comunitaris de Manresa

- Començar un hort a Manresa
- Visita guiada a la Séquia
- Experiències d'horts comunitaris
- Entramats vegetals
- Visita guiada al Parc Ambiental de Bufalvent
- Regenerar l'hort amb petita ramaderia

Sota el segell d'Esfera, l'associació L'Era recull les activitats i els projectes amb una visió més global del sistema agrari.

Sabem que a les darreres dècades, els sòls europeus han perdut la meitat de la matèria orgànica.

També sabem que el sòl és un embornal de carboni que pot contribuir significativament a frenar el canvi climàtic.

I a l'inrevés: certes pràctiques agràries alliberen gasos d'efecte hivernacle a l'atmosfera empitjorant, encara més, la vulnerable situació que viu el planeta.

Què volem aconseguir?

Reduir els agroquímics.

Augmentar la biodiversitat.

Reduir el treball del sòl.

Millorar la fertilitat i l'autofertilització del sòl.

Fer del sòl un embornal de carboni.

I ho englobem tot sota el concepte **agricultura del sòl viu**, perquè hem entès que és la microbiologia i la microfauna que s'allotja sota la terra i les plantes que hi afonen les seves arrels les que alimenten i fan créixer l'autofertilitat de la terra.

Com ho fem?

- Amb assajos en finques col·laboradores i el suport d'altres institucions.
- Portant experts reconeguts internacionalment per conèixer experiències productives innovadores.
- Creant xarxa amb la pagesia sensible en aquesta qüestió que ja està canviant el paradigma productiu.
- Amb viatges fora de les nostres fronteres per conèixer finques que van unes passes a l'avançada

ELS ASSAJOS

Estem duent a terme dos assajos en condicions diverses per avaluar diferents tècniques

Cultius extensius a Pujalt i a Vilanova i la Geltrú

L'assaig va començar el 2022 amb l'objectiu de millorar terres degradades de finques dedicades al conreu d'extensius en secà. La secada viscuda el 2023 no ha facilitat l'eficàcia d'alguna de les tècniques implantades, però precisament perquè sabem que és una circumstància que es donarà de manera més freqüent en els pròxims anys, és més interessant encara trobar la forma d'adaptar-s'hi i continuar avançant cap als objectius marcats.

Horta sobre sòl viu

Assaig en tres finques hortícoles de la Catalunya interior en col·laboració amb el Centre Tecnològic Beta.

JORNADES FORMATIVES ARREU DE CATALUNYA

Per difondre noves tècniques agràries que ja s'estan provant a França, hem portat l'expert Konrad Schreiber en un tour de tres jornades arreu del territori català.

Aquest agrònom és cofundador de l'entitat francesa La Vache Heureuse, de l'Institut d'Agriculture Durable de Verre de Terre Production i promotor del projecte Dream Team ABC (Agriculture Bio-logique de Conservation). I és una de les veus més seguides a l'Estat francès en aquesta qüestió

JORNADES ORGANITZADES

- Transició a la sembra directa i gestió d'herbes en cultius extensius, a Campllong.
- Cultius llenyosos al secà, millorar la fertilitat i fer front a la sequera, a Vallbona de les Monges.
- Itinerari tècnic per a la regeneració de parcel·les hortícoles, a Constantí.
- I també 'Itinerari tècnic d'un agricultor d'horta sobre sòl viu', a Manresa, amb l'experiència d'André Trives.

Especial agraïment a:

- Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural
- Escola Agrària Mas Bové i Escola Agrària de Manresa
- Cooperativa L'Olivera
- ADV Ecològica de Ponent
- Conf. Centros Desarrollo Rural
- La Vache Heureuse
- CaixaBank
- Associació de Veïns i Veïnes de Sant Jaume Sesoliveres
- Parc Agrari Baix Llobregat
- Ajuntament de Pujalt
- Serveis Territorials de Girona
- Associació Productors Ecològics de Girona

INTERCANVIS TRANSFRONTERERS

Què hi ha de més fiable que l'experiència d'un altre col·lega per poder certificar noves tècniques agràries? És per això que durant l'any 2023, en el marc del projecte Agroecopyr -finançat per la Comunitat de Treball dels Pirineus-, i en col·laboració amb l'associació francesa AP66, hem organitzat intercanvis transfronterers participats per pagesia catalana i francesa. I a més, n'hem publicat 10 vídeos al nostre canal de Youtube, a la llista de reproducció 'Agricultura del sòl viu'

Les visites i els vídeos:

- Frederic Bey. Mer Blanche. Fructicultura mediterrània i agroforesteria.
- André Trives. Horticultura, agroforesteria i fructicultura sobre sòl viu a Elna.
- Linda Petitjean. Domaine des Herbiers. Aromàtiques i flors comestibles.
- Michaël Georget. Le temps retrouvé. Viticultura biodinàmica amb cobertes espontànies.
- Christian Soler. GAEC des Albères. Horticultura i arboricultura.
- Gilad Buzi. Aurora del Camp. Bancals permanents en horta ecològica.
- Olivier Chantry. Aplicació del carboni atòmic en horta ecològica al Baix Llobregat.
- Verdcamp Fruits. Agricultura del sòl viu en una finca hortícola.
- Celler del Santuari del Miracle. Viticultura amb cobertes vegetals.
- Cal Pauet. Ramat i cultius extensius amb el mínim treball del sòl.

Mira'ls tots a
[youtube.com/
@associaciolera](https://youtube.com/@associaciolera)

XARXA PAGESA DE L'AGRICULTURA DEL SÒL VIU

El 2023 ha estat l'any de l'impuls de la Xarxa Pagesa de l'Agricultura del Sòl Viu. Hem volgut construir i estrènyer coneixences entre la pagesia més sensible a l'impacte de la seva feina sobre el canvi climàtic, amb la idea de crear aliances i poder compartir problemàtiques, reptes i també possibles solucions, i experiències positives.

Per fer-ho hem utilitzat tres recursos:

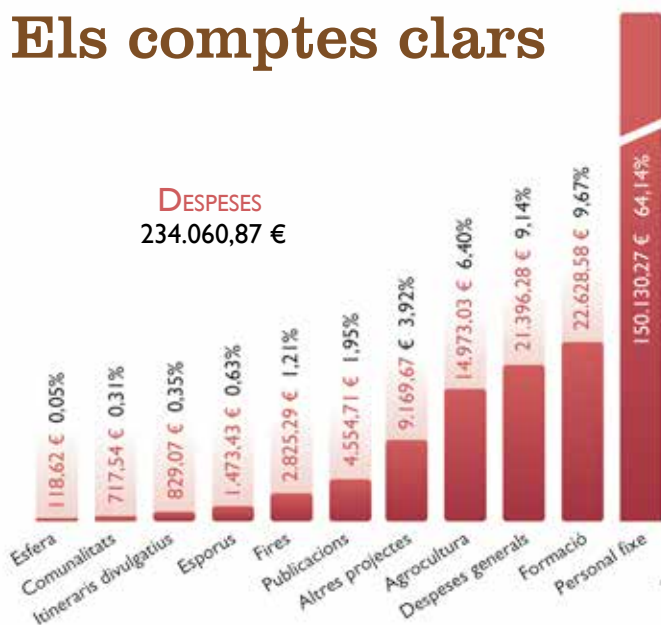
- Les trobades presencials arreu de Catalunya: Sant Jaume Sesoliveres, Pujalt, Parc Agrari del Baix Llobregat i Manresa.
- El butlletí de l'agricultura del sòl viu, de periodicitat mensual
- Un canal de Telegram amb onze subgrups

Escaneja el codi qr i apunta't
a la Xarxa Pagesa de l'Agricultura
del Sòl Viu

Els comptes clars

Totes les activitats de l'associació són possibles gràcies al finançament privat i també públic.

Les quotes de socis, tot i que no representen un percentatge important dels ingressos de L'Era, representen un suport moral molt important per continuar endavant. Aquest és també l'espai per agrair la confiança demostrada per aquelles empreses i institucions que ens han sol·licitat la prestació de serveis i d'aquesta manera han contribuït

indirectament a fer créixer l'entitat.

Aquest 2023 volem esmentar la Generalitat de Catalunya, la Comunitat de Treball dels Pirineus, el Servei d'Ocupació de Catalunya i CaixaBank pel seu suport en el finançament.

Igualment, agraiem al Departament d'Alimentació, Acció Climàtica i Agenda Rural el conveni que ens permet utilitzar la infraestructura de l'Escola Agrària de Manresa.

Fes-te donant ambiental, desgrava't la donació i ajuda a fer créixer l'entitat!

Av. Universitària, 4-6
(Edifici FUB)
08242 Manresa

info@associaciolera.org
www.associaciolera.org

f @ @associaciolera
Tel. 938 787 035

l'era

